
Laca

Tijdingen

Driemaandelijks Tijdschrift van Laca
Geschied - en Heemkundige Kring van Laken
Jaargang 3 Nummer 2 december 1991

Laken

*Wapen van de Koninklijke
Residentie Laken
Koninklijk Besluit van 20 april 1857*

TEN GELEIDE

1. - LAKEN - EEN RETROSPECTIEVE TENTOONSTELLING.

De wet van 30 maart 1921 bekrachtigde de aanhechting van de Gemeente Laken bij de stad Brussel. De franstalige hoofdbibliotheek van Laken herdacht deze gebeurtenis, die zeventig jaar geleden plaatsvond, met een geslaagde tentoonstelling. De mooie trouwzaal van het gemeentehuis diende als decor voor de rijk gestoffeerde terugblik op het dagelijkse leven en de folklore in diverse Lakense kwartieren tussen 1830 en 1990.

Op uitdrukkelijk verzoek van ons erelid, de Heer THIELEMANS, Schepen van Cultuur van de Stad Brussel, hebben enkele getrouwen van onze Geschied- en Heemkundige Kring hun medewerking verleend aan het opzet : "De Laeken à Bruxelles ... un pas de deux". Mevrouw Hilde VERSTRAETE, reikte een reeks documenten aan om de politieke, sociale en literaire activiteiten van Karel BOGAERD, ooit nog gemeenteraadslid van Laken, te belichten. De Heren CHRISTIAENS en SCHACHT leenden waardevolle collectiestukken uit. Tenslotte stelde ondergetekende enkele panelen samen met iconografisch materiaal rond de "Grenadierskazerne" in de Sint-Annadreef.

2. - MAANDELIJKSE STUDIEBIJEENKOMSTEN.

Langs deze weg willen we onze leden attent maken op het feit dat vanaf januari 1992 nog meer betracht zal worden de maandelijkse vergaderingen tot echte studiebijeenkomsten te doen uitgroeien. Eigen leden en uitgenodigde sprekers zullen hetzij onderwerpen uitdiepen met betrekking tot de verschillende facetten van het boeiende heemkundig werk hetzij een of ander historisch onderwerp belichten omtrent het rijke verleden van de gemeente Laken.

Het is ons niet mogelijk nu reeds een jaarprogramma bekend te maken, doch er wordt naar gestreefd, tenminste eens per kwartaal, deze informatie in de volgende nummers van LACA Tijdingen te verspreiden.

Vanzelfsprekend zijn AL onze leden hartelijk welkom op deze studiebijeenkomsten. Let echter wel op ! Vanaf de maand januari 1992 zal deze activiteit NIET MEER plaatsvinden op de vierde donderdag van de maand, DOCH WEL OP DE VIERDE VRIJDAG VAN DE MAAND. Eventuele wijzigingen aan dat vaste schema zullen ook tijdig bekendgemaakt worden. De deelname is gratis en we zouden het op prijs stellen in de toekomst meer belangstellenden te mogen begroeten.

PLAATS : Trefcentrum NEKKERSDAL (Ingang langs de Schildknechtstraat nr. 26).

Trouwens, we zijn ervan overtuigd dat de kwaliteit van onze studies nog zou verbeteren indien een uitgebreider team de handen in mekaar zou slaan. Moge dat geen vrome wens van LACA blijven voor het komende werkjaar.

3. - DOCUMENTATIEPROBLEEM OPGELOST.

Stilaan stapelde onze beschikbare documentatie zich op. We keken al geruime tijd uit naar een geschikte plaats om deze documentatie te centraliseren. Zodoende krijgen we er niet alleen een beter overzicht over, maar we behoeden ze ook voor mogelijke verdwijning, en kunnen we tevens de inventarisering ervan opstarten.

Het hoofd van de nederlandstalige stedelijke bibliotheek, de Heer HEMELRIJCKX, reikte ons een helpende hand. Hij deelde ons mede dat hij een hoekje vrij kan maken om alzo aan onze gemotiveerde wensen tegemoet te komen. Onnodig te zeggen dat wij hem hiervoor uiterst dankbaar zijn !

4. - STEUNENDE LEDEN.

Net zoals verleden jaar brengen we hulde aan onze steunende leden. We zijn zo vrij hun namen hierna op een rijtje te zetten. Met onze welgemeende erkentelijkheid citeren wij :

LIERNEUX P., SERVVRANCKX M.M., STERCKX P., PLATTON R., VAN HOOF P., BOGAERTS H., LINDEMANS J., L'ORDRE DE ST-MICHEL/LES GROSSES TETES, DE BLAY J., GULDENTOPS G., ROMBOUT M.-C., BELLEMANS R., Fam JANSEN, VOS DE WAEL, SCHACHT P., BROOS R., BLEYAERT N., VERHEYLEWEGHEN M., VAN CLEEMPUT, VAN NIEUWENHUYSEN P., ROCHET A., LINDEMANS L., CLEYMANS B., CHRISTIAENS E., DILLEN J..

5. - NIEUWJAARSWENSEN

Het werkjaar 1990-1991 werd afgesloten met 190 leden. Sedert september 1991, de aanvang van het werkjaar 1991-1992, hebben méér dan 150 personen hun lidmaatschap hernieuwd. We zijn er zeker van dat na achteraf geconstadeerde vergetelheid diverse personen alsnog hun overschrijving zullen uitvoeren.

We mogen dus besluiten uit wat voorafgaat dat de meeste belangstellenden onze werking blijven steunen en dat we op een trouwe schare kunnen rekenen die pal achter onze betrachtingen staat, namelijk, de bestudering en vrijwaring van het Lakense erfgoed.

Aan al deze mensen bieden wij onze beste wensen aan voor het nieuwe jaar en onze welgemeende dank voor het onwrikbare vertrouwen. We hopen stellig dat 1992 voor U allen persoonlijk welzijn en een ruim en leerrijk heemkundig beleven brengen mag !

Uw Voorzitter
L. CANDAU

DE HERKOMST VAN EMILE BOCKSTAEL.

Ter gelegenheid van mijn opzoekingen omtrent de familie BOCKSTAEL (mijn oudbetovergrootmoeder was een BOCKSTAEL uit Ninove), heb ik gezocht naar een genealogisch verband met de laatste burgemeester van Laken. Vruchteloos, want al dadelijk botste ik in de akten van de burgerlijke stand op raadselachtige gegevens, die mekaar tegenspreken.

Emile Eloi BOCKSTAEL, laatste burgemeester van Laken (1877-1920), waar hij overleed op 26 februari 1920, werd geboren te Mons op 30 november 1838, als zoon van Jean Jacques BOCKSTAEL, toen slotenmaker aan de "Marché aux Herbes" aldaar, en van Isabelle Colette van den BERGHE.

Jean Jacques BOCKSTAEL overleed te Mons op 31 mei 1871, als industrieel gevestigd aan de "Rue Grande". Zijn vrouw was toen al overleden. Tussen de lijnen van de overlijdensakte meen ik te kunnen lezen, dat Jean Jacques te Mons tot een zekere welstand was gekomen. Is het daarom dat zijn herkomst in de mist verdwijnt ?

In de overlijdensakte staat dat Jean Jacques toen 67 jaar oud was (dus geboren circa 1804), wat klopt met zijn leeftijd aangeduid in de geboorteakte van zijn zoon Emile Eloi, namelijk leeftijd 34 jaar in 1838. In dezelfde overlijdensakte wordt gezegd dat hij geboren is te Geraardsbergen, als zoon van Jean Joseph en Marie Jeanne de SPIEGELEER.

Evenwel vinden wij in Geraardsbergen wel de geboorte van een Jean Jacques BOCKSTAEL op 30 pluviöse jaar XII, dat is 20 februari 1804, doch geen zoon van Jean Joseph en Marie Jeanne de SPIEGELEER, wél als onwettige zoon van een Marie Jeanne BOCKSTAEL, die de dochter was van Louis BOCKSTAEL en Ghislaine MOREELS. Werd hier geknoeid met akten ? Mogelijk, zeker in die tijd toen de aangiften bij de ambtenaar van de Burgerlijke Stand niet zo nauwgezet werden gecontroleerd.

Maar er zijn ook andere verklaringen van het mysterie. Misschien zijn Marie Jeanne de SPIEGELEER en Marie Jeanne BOCKSTAEL één en dezelfde persoon en werd in 1804 opzettelijk het huwelijk BOCKSTAEL-de SPIEGELEER verzwegen omdat het (zo gebeurde dat toen wel meer) enkel kerkelijk werd aangegaan. Er moest wel op gelet worden dat Marie Jeanne, wettelijk ongehuwde moeder, de naam BOCKSTAEL aannam i.p.v. de SPIEGELEER, zoniet kon de boreling niet BOCKSTAEL heten.

Of werd Jean Jacques, onwettig geboren, later geadopteerd door Jean Joseph en Marie Jeanne de SPIEGELEER of gewettigd ter gelegenheid van hun huwelijk ? Wie zal het zeggen. Men kan blijven fantaseren. Eigenlijk zou een Sherlock Holmes te Geraardsbergen daarvoor moeten ingezet worden.

Intussen blijft een verwantschap van mijn oudbetovergrootmoeder met Emile BOCKSTAEL totaal onbewezen. Wel mag voor zeker aangenomen worden dat beiden hun verre oorsprong vinden in het Hof te Bockstaele te Sint-Lievens-Houtem, waar de familie van

BOCKXSTAELE reeds in 1416 wordt aangehaald. (1)

Leo LINDEMANS

(1) Zie onze genealogische schets van BOCKSTAEL in Eigen Schoon & De Brabander 1987 blz.211.- Bockstael is thans nog een gehucht gelegen tussel Sint-Lievens-Houtem en Balegem.

NOOT OVER DE FAMILIE LINDEMANS EN DE AUTEUR LEO LINDEMANS.

Een tak van de familie LINDEMANS, afkomstig uit Opwijk, heeft lang in Laken gewoond. De vader van de "Lakense" familie, Jan LINDEMANS, (Opwijk 1888 - Brussel-Laken 1963), was stichter en directeur van het "Hoger Instituut voor Landbouwhuishoudkunde" gelegen op de hoogte van Ossegem (vernield voor de tentoonstelling 1958), die weldra een internationale faam zou verwerven. Jan LINDEMANS was niet alleen een befaamd pedagoog, maar ook een veel gelezen auteur van gedegen geschiedkundige werken. Zo stichtte hij een tijdschrift "Eigen Schoon", dat later versmolten werd met het tijdschrift "De Brabander" tot het "Brabantsch Tijdschrift voor Geschiedenis, Oudheidkunde, Folklore en Taalkunde" (later het orgaan van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van West-Brabant). Tenslotte wordt het "Eigen Schoon en de Brabander" (van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Vlaams-Brabant). Onnodig te zeggen dat vele artikels van de hand van Jan LINDEMANS waren. Hij heeft baanbrekend werk geleverd op het gebied van de wetenschap (toponymie, autotonymie, plaatselijke geschiedenis, heemkunde, dialectologie en genealogie). Hij verzette bergen werk. In 1951 worden in zijn huldeboek circa 800 van zijn werken opgesomd !

Uit zijn kroostrijk gezin (negen kinderen) ontsproten meerdere bekende personen.

Een van deze bekenden is de auteur van bovenstaand artikel LEO Pauwel Odilo Ignaat Jozef LINDEMANS.

Leo LINDEMANS (geboren Brussel 1923) jurist en kandidaat in de Moderne Geschiedenis, advocaat (1944-1987), volksvertegenwoordiger (1958-1961 en 1965-1971) en senator (1971-1981).

Hij schreef meerdere juridische werken (naast talrijke bijdragen in dagbladen en tijdschriften). Zeer opgemerkt waren zijn studies over de herkomst van de Brusselaars, waaruit bleek dat een overgrote meerderheid Vlaamse voorouders had (onderhavig artikel over BOCKSTAEL geeft daar een treffend voorbeeld van).

Maar het bloed kruipt waar het niet lopen kan. Zijn jongste werken hebben dus een meer geschiedkundige en genealogische inslag (ook al wegens een van zijn opleidingen). Zo schreef hij de volumineuze Geschiedenis van de familie LINDEMANS en de Geschiedenis van de familie WAEPENAERT, de Prinsen van Ossegem (met een herdruk), de indrukwekkende Voorouderstafel van Koning Boudewijn (zie LACA Tijdingen van juni 1991) en de Cavaliers van Grembergen. Dat hij niet op zijn lauweren rust blijkt uit zijn interessant artikel over Emile BOCKSTAEL.

J. D.

Bibliografie : Album Dr Jan LINDEMANS, diverse auteurs, Brussel, 1951.
Geschiedenis van de Familie LINDEMANS 1370-1980, Leo LINDEMANS, Brussel, 1979.

UIT DE VERZAMELING V. CAPRON.

EEN PANTHEON : HOE KWAM LEOPOLD II DAARBIJ ?

Eén van de weinige nooit verwezenlijkte dromen van Leopold II is de oprichting geweest van een pantheon in de omgeving van de hoofdstad.

Twee straatnamen nabij de basiliek van Koekelberg - de Pantheonlaan en de 's Landsroemlaan- zijn het enige wat nog herinnert aan deze gestrande onderneming.

Een pantheon is een nationaal monument waar de belangrijke historische personages van een natie begraven en verheerlijkt worden.

De geschiedenis van het door Leopold II beoogde pantheon werd nog niet geschreven, niet alleen omdat het nooit werd verwezenlijkt, maar ook omdat weinig archiefmateriaal voorhanden is.

Men kan drie perioden in die geschiedenis onderscheiden.

Mei 1861 is de startdatum. Aan de oorsprong van de gedachte ligt een reis van de Hertog van Brabant - de latere Leopold II - naar Wildbad-Gastein in Oostenrijk. Leopold verblijft er verscheidene weken voor een kuur. (1)

De reis neemt een aanvang op 23 mei 1861. Onderweg stopt de trein in diverse Duitse steden en Leopold maakt er dankbaar gebruik van om de plaatselijke bezienswaardigheden met een bezoek te vereren.

Op 26 mei maakt de trein een lange halte te Regensburg en ook hier gaat Leopold op verkenning uit. Op korte afstand van de stad komt hij oog in oog te staan met het plaatselijk pantheon, de Walhalla. Dit gebouw maakt op hem een geweldige indruk. Hij droomt terstond van een gelijkaardig monument in de omgeving van Brussel en situeert het op een kunstmatige heuvel in het Zoniënwood met uitzicht op de Leeuw van Waterloo.

's Nachts kan hij de slaap niet vatten. Hij neemt zijn dagboek en zet zijn bedenkingen op papier. Wat hij schrijft is fantastisch. Men vindt in die tekst al enkele basisideeën die typerend zijn voor de ganse regeerperiode van Leopold II : uitbreiding van het Belgisch grondgebied teneinde te komen tot de oprichting van een Belgisch keizerrijk en verfraaiing van Brussel dat moet omgevormd worden tot een prachtige stad.

"Les Belges devraient, s'inspirant de pensée pareille, au milieu de la forêt de Soignes, au bout d'une vaste avenue, sur un mamelon factice, en vue du Lion de Waterloo, élever ainsi à 10 heures de Paris et de Londres, un nouveau Partenon pour ressusciter et réunir dans un édifice digne d'eux les bustes et les statues de tous les grands citoyens produits par nos provinces, depuis Ambiorix qui arrêta les Romains, jusqu'à nos jours. Afficher ainsi, par un monument splendide au centre de l'Europe, les faits intéressants, les principales figures de notre histoire, serait une chose habile et méritoire. Tous les Belges devraient y contribuer, partout on devrait établir des troncs, faire des quêtes, instituer des souscriptions pour l'érection du Panthéon Belge. Chaque

Belge devrait apporter son obole à la construction du temple élevé aux gloires de la patrie et diriger l'éducation de ses enfants avec l'intention d'y faire un jour figurer leur nom et leur buste.

Balloté entre ces pensées, ces désirs et ces rêves, je ne parviens, quoique fatigué que difficilement à me reposer quelques instants. Comment en effet, l'homme qui songe à la grandeur de sa patrie pourrait-il, oubliant sa passion en éteindre subitement la flamme. Il faut qu'un jour le drapeau Belge flotte dans les 5 parties du monde. La Belgique doit devenir la capitale de l'Empire Belge qui se composera, Dieu aidant, des Iles du Pacifique, de Bornéo, de quelque point de l'Afrique et de l'Amérique, et enfin de portions de la Chine et du Japon.

Voilà mon but, je suis seul à le poursuivre, en surexcitant la fibre nationale, je me crée des apôtres et des soutiens. Bruxelles, si Dieu me prête vie et me permet de demeurer à mon poste, deviendra une ville en hors ligne. La principale et la plus belle agglomération de la Belgique, devenue elle-même la capitale, le centre de l'Empire Belge tel que je l'ai défini."

Daarna sluimert de gedachte gedurende verschillende jaren. Leopold onderneemt enkele lange reizen en ondermeer (1864-1865) een grote reis die hem tot in het Verre Oosten zal brengen : hij bewondert het Himalaya-gebergte, geraakt tot in Hong-Kong en wil zelfs naar Japan en Nederlands Oost-Indië maar hij wordt teruggedroeven want zijn vader is erg ziek. In december 1865 volgt hij Leopold I op.

Tweede fase : Koning geworden vat Leopold II het plan op om een pantheon te laten oprichten op het plateau van Koekelberg. Reeds in 1867 wordt de Parijse architect ALPHAN verzocht plannen voor te leggen voor de verfraaiing van het plateau van Koekelberg en de oprichting van een pantheon naast andere prestigegebouwen. In dit verband schrijft Leopold II aan zijn medewerker GOFFINET :

"

Ostende, 27 septembre 1867.
(22ème bain de mer)

Cher Colonel,

J'ai reçu le levé des 43 hectares qui entourent le moulin de Ganshoren. Vous avez reçu l'original à Freux. Je vous en fais adresser une copie afin que vous l'envoyiez à Mr Alphan à Paris avec les observations suivantes :

Le Roi voudrait établir sur ce plateau quelque chose de grandiose, une sorte de palais de crystal qui devrait, s'il était possible, pouvoir servir aux 3 usages suivants : 1° sorte de Panthéon national, 2° grande et immense salle de fêtes, 3° Musée exposition perpétuelle de nos industries et oeuvres d'art.

Le tout serait entouré de jardins et de terrasses selon l'idée émise très heureusement dans votre croquis.

Ce grand travail (geschrappt : se faisant au moyen de la spéculation privée) ne pouvant guère compter sur les subsides de l'Etat, il y aurait nécessairement un droit d'entrée à faire percevoir (geschrappt : pour payer les frais de l'entreprise) et par conséquent des aubettes de gardiens à ériger à l'entrée du parc et du monument. L'achat des terrains étant une affaire assez

urgente, le Roi vous serait très obligé de tracer définitivement et le plus tôt possible les limites de ce qu'il faudrait acquérir.

Sa Majesté me charge de vous remercier du précieux concours que vous nous avez prêté à l'exécution de ces idées et je saisis cette occasion de vous offrir etc..

Goffinet"

Nieuwe brief van Leopold II aan COFFINET in januari 1868 :

"Je serai, si Dieu me prête vie, et si je conserve ma position actuelle, à la fois très riche et le créateur de grandes choses : Laeken, Ganshoren et Tervueren." (2)

Ook andere architecten worden in die periode met plannen belast : LAUWERS, Victor BESME, BARILLET. (3) (zie hierna een plan van BESME) Uiteindelijk wenst Leopold II dat met de bouw van het pantheon wordt gestart, teneinde klaar te komen met het oog op de viering van 50 jaar Belgische onafhankelijkheid. Bij gebrek aan kredieten wordt hiervan afgezien. Eind 1880 wordt gedacht aan de omvorming van het plateau van Koekelberg tot een terrein voor paardenkoersen.

In een derde fase - eerste decennium van deze eeuw - wordt dan gedacht aan de oprichting van het pantheon in de omgeving van de Naamse Poort. In 1905 wordt daarover gedebatteerd in de Elsense gemeenteraad, doch er wordt besloten ... de beslissing op de lange baan te schuiven. (4)

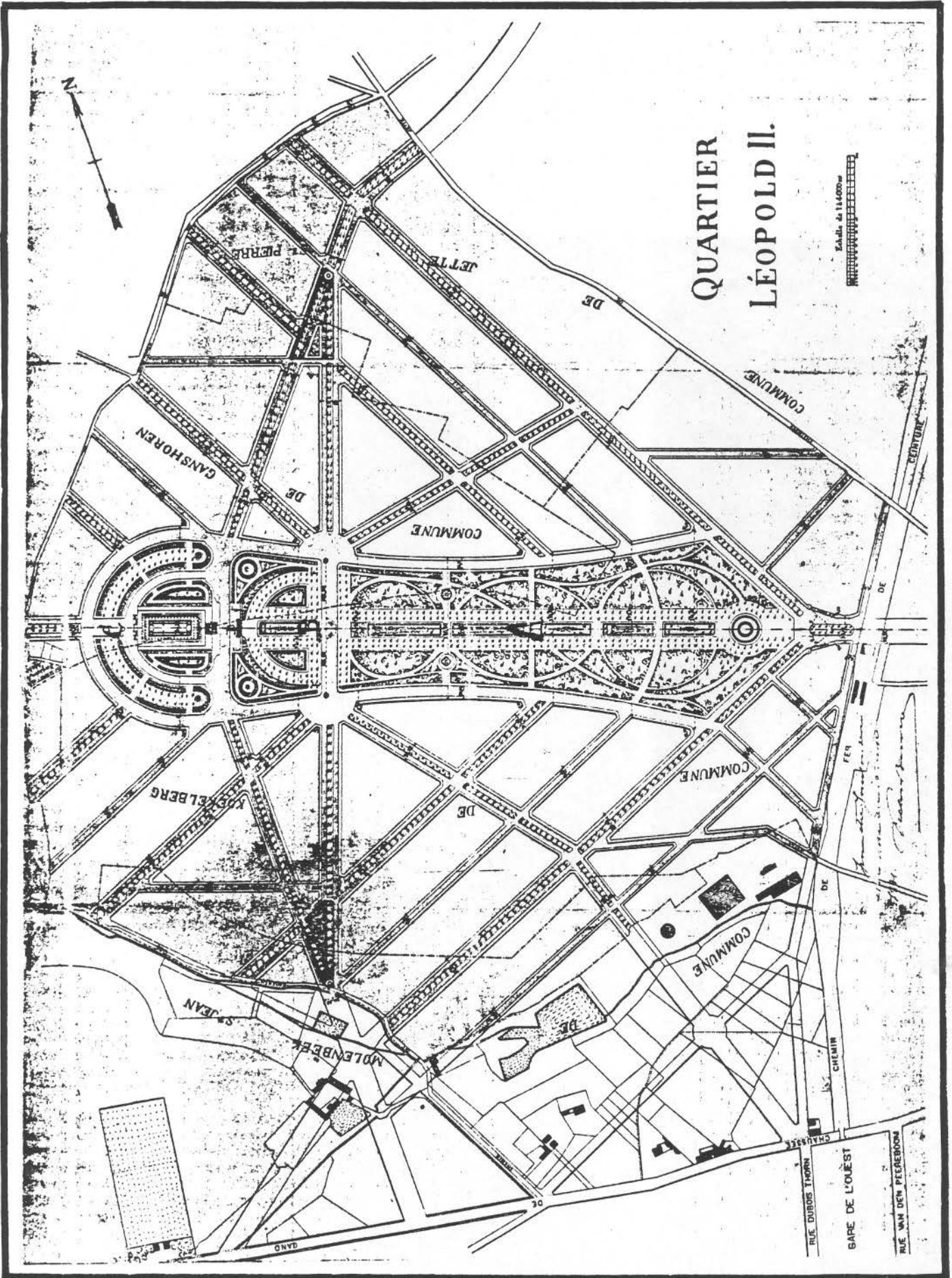
In datzelfde jaar 1905 richt een zekere architect LAMAL zich tot het Hof met het voorstel het pantheon op te richten niet aan de Naamse Poort, waar dit nadelig zou zijn voor de plaatselijke handelszaken, doch wat verder op een te onteigenen zone gelegen aan het kruispunt van de Troonstraat en de Marnixlaan, d.i. waar heden de zetel van de Bank Brussel Lambert gevestigd is. (zie schema van de hand van architect LAMAL)

Na het overlijden van Leopold II komt het project pantheon nooit meer ter sprake. Het was een typisch Leopoldiaanse droom.

V. CAPRON

-
- 1) V. CAPRON, Un voyage à Wildbad Gastein en 1861, Journal du Duc de Brabant, 1987, p. 18-24.
  - 2) Idem, De l'inédit à propos de Niederfüllbach, juin 1991, p.29.
  - 3) Machteld de SCHRIJVER, De Basiliek van Koekelberg, Historiek en omgeving, brochure gepubliceerd naar aanleiding van de tentoonstelling "Basiliek van Koekelberg, Historiek en omgeving" ingericht door de sociaal-kulturele raad van Koekelberg, september 1986.
  - 4) Michel HAINAUT, "Un Walhalla, Porte de Namur", Mémoire d'Ixelles, Bulletin du cercle d'histoire locale d'Ixelles, n° 2, juin 1981, p. 7-9.

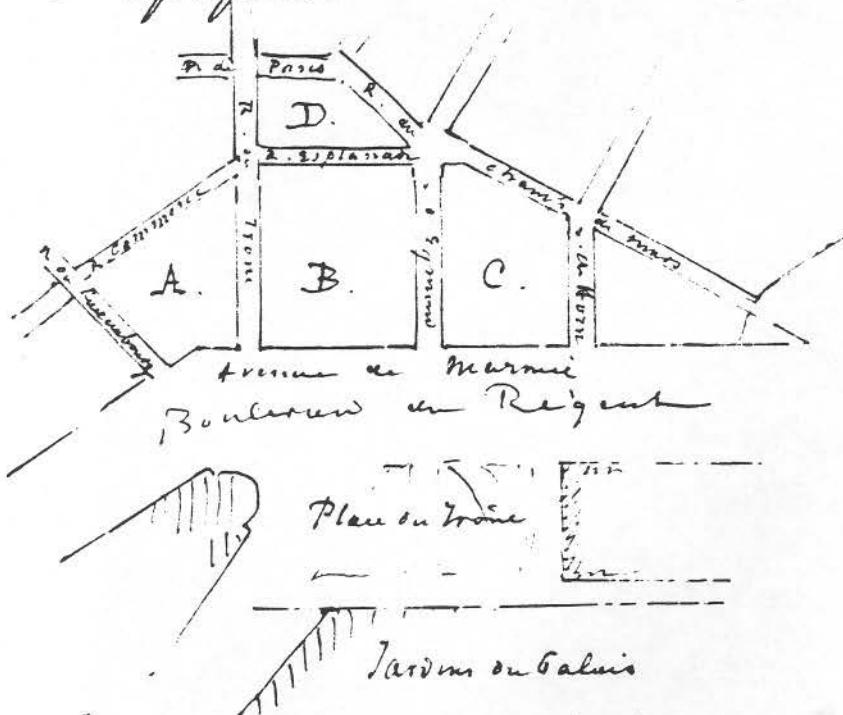

Les considérations m'ont amené à rechercher
un emplacement tout aussi favorable que
celui choisi par M. Lafesté et qui se le puisse
pourrait réunir ses suffrages.

Pourquoi ne peut ériger ce Panthéon
le long de l'avenue de Marmie devant
la Place du Trône - entre les rues du Luxembourg
du Commerce, de l'Esplanade, du Champ de
Mars et de Horn ?

Si les blocs A. B. C. ne donnaient pas un
recul suffisant on pourrait y joindre le bloc
D jusqu'à la rue de Paris.

Je trace un schéma des surfaces de construction
à exploiter :

Il me paraît que le Monument destiné à
magnifier le Centenaire de notre nationalité, serait
merveilleusement placé à la suite du Parc

DE KONINGINNELAAN, EEN AANLEG MET HINDERNISSSEN. (vervolg)

EEN VORSTELIJK ADVIES.

Wij hebben reeds eerder in extenso de petitie gepubliceerd (zie LACA Tijdingen Jaargang 2 - nr 4 - juni 1991) die in 1883 door de buurtbewoners van de Koninginnelaan aan Koning Leopold II werd overgemaakt, naar aanleiding van de slechte staat waarin het wegdek van deze verkeersader verkeerde.

Dank zij originele documenten in het bezit van ons erelid, de Heer V. CAPRON, kennen we het gevolg dat aan dit rekest werd gegeven. Met zijn toestemming laten we een brief verschijnen, geschreven op 27 mei 1886 door een ambtenaar van het Ministerie van Openbare Werken, gericht aan de Heer Baron GOFFINET, Intendant van de Civiele Lijst. De brief handelt ondermeer over de wijzigingen die de Koninginnelaan ondergaan heeft gedurende de vorige eeuw.

Deze brief is uiterst merkwaardig omdat hij in de marge de met de hand aangebrachte opmerkingen van Leopold II bevat, met betrekking tot de voorstellen ingediend door het Ministerie van Openbare Werken. Zie hier een korte samenvatting van deze brief.

De ambtenaar, de Heer LAVALLEE, verzoekt de baron zijn invloed te doen gelden bij Zijne Majesteit Leopold II in verband met de vereiste wegeniswerken. Hij voegt bij zijn brief de voorstellen, uitgebracht door de Burgemeester van Laken, de Heer E. BOCKSTAEL, nopens de wijziging van het wegdek van de Koninginnelaan (vervangning van de steenlaag door plaveisel). Hij stipt tevens aan dat hij helaas het laatste jaar geen contacten meer heeft met de Heer Burgemeester en merkt op dat de uitgaven voor deze werken nogal aan de hoge kant zullen liggen.

Koning Leopold II maakt volgende kanttekeningen :

"Je tiens à ne pas changer de place les lignes d'arbres existantes. Il m'est égal que sans changer les divisions actuelles de l'avenue on mette au centre du pavé au lieu de l'empierrement. J'estime que si la dépense pour établir ce pavé dans ces conditions doit être quelque peu sensible, il ne faut pas la proposer. Moi je me borne à ne pas m'y opposer si on ne change pas la place des arbres. Or le Bourgmestre veut la changer, à cela je suis absolument contraire; on masquerait l'église."

Het stuk maakt ons twee zaken duidelijk :

- 1.- Het Ministerie van Openbare Werken legt de grootste omzichtigheid aan de dag wanneer het om infrastructuurwerken gaat, uitgevoerd op het grondgebied van de Koninklijke Residentie. (Laken werd niet gewoon "gemeente" genoemd, maar "Koninklijke Residentie Laken" krachtens het Koninklijk Besluit d.d. 20 april 1857) Een vorstelijk advies wordt ingewonnen. Zo iets is in 1991 ondenkbaar !
- 2.- Wat reeds bekend was, wordt nog maar eens bevestigd, namelijk de koninklijke bezorgdheid voor de beplanting. "Ik verzet mij tegen het verplaatsen van de bomenrij ... "
Een ecologisch hoogstandje avant la lettre zouden wij zeggen!

MINISTÈRE DE L'INDUSTRIE ET DES TRAVAUX PUBLICS
DE L'AGRICULTURE, PÊCHERIE ET FORÊTS

Bruxelles, le 27 Mai 1886.

Le 28 remis à
la suite de votre
rapport sur les interventions en Roi

2 annexes
dont 1 plan route.

Mon cher Baron,

Parage de l'axe issue de la ligne

M. le Bourgmestre de Lachen vient d'adresser à M. le Ministre, la lettre ci-jointe, concernant la nécessité de remplacer par un pavage, une partie de l'empiècement de la route-avenue de la Reine; il communique, en même temps, le plan ci-annexé, qui indique les travaux à exécuter pour donner satisfaction aux réclamations des riverains et affirme qu'il a été autorisé par le Roi à présenter ce projet.

Depuis près d'un an déjà, je n'ai plus vu M. Bochstaël; j'ignore donc si les propositions qu'il formule ont reçu l'agrément de Sa Majesté. Dans le doute, je vous prie, mon cher Baron, de vous assurer auprès du Roi, si le plan peut être soumis à l'approbation de M. le Ministre. Aucune estimation de la dépense n'est fournie; mais il n'y a pas de doute qu'elle sera très-élevée.

La ligne à un pavage change de place la ligne d'arbres existantes. Il n'est pas sans danger les dimensions actuelles de l'avenue ou route au centre du pavage au lieu de l'empiècement. J'estime que si la dépense par établie la ligne d'arbres dans les conditions dait être payée par l'Etat, il ne faut pas la proposer. Mais j'ai une bonne à me faire un 7 offert si on me change par la place des arbres. Or le Bourgmestre veut la changer à cela j'ai des objections à lui faire.

Bon 439, F. Weissenbruch - 776.

BEELDHOUWERK EN VERSIERINGSKUNST IN LAKEN (vervolg).

INTERLUDIUM / OVER MINDER BEKENDE BEELDHOUWERS MET WERK IN LAKEN.

In het vorig nummer van LACA Tijdingen werd, wegens plaatsgebrek, geen stukje over het beeldhouwwerk in Laken opgenomen. Deze keer is er wel plaats. Dus daar gaan we dan weer.

x x x

Zoals geweten zullen de (talrijke) beeldhouwers behandeld worden die kunstwerken gemaakt hebben aan de Tentoonstellingsgebouwen en aan het Heizelstadion. (Zie inhoudstabel in LACA Tijdingen van september 1989 - Jaargang 1, nummer 1.).

De meeste kunstenaars zijn welbekend. Over andere kan weinig of soms helemaal niets teruggevonden worden (niets in algemene werken over de Belgische of Vlaamse kunst, in biografische woordenboeken, in de Fototheek van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, in de documentatie van de belangrijkste musea, noch in de Academie van Brussel).

Zo over Albert DE RAED en Joseph-Gérard VAN GOOLEN. Maar ondergetekende heeft wel enige informatie over hen kunnen inwinnen o.m. door contact met familieleden van de kunstenaars.

x x x

DE RAED Albert (Brussel 1875 - Schaarbeek 1939) (1)

(Drie halfverheven beelden aan de zijgevel van het Paleis 10 van de Tentoonstellingsgebouwen; emblemen van de Stad Brussel en van allerlei sporten aan de hoofdingang van het Heizelstadion).

DE RAED begon als twaalfjarige te werken in het atelier van zijn vader als pleistergieter. Zijn familie zegt in alle bescheidenheid dat hij eerder ornamentist was (maker van versierselen). Hij heeft nochtans mooi beeldhouwwerk gemaakt.

Hij studeerde aan de Academies van Sint-Joost-ten-Node (tekenen) en Brussel (tekenen en beeldhouwen tot 1896/1897).

Hij werkte veel met architecten (w.o. BONDUELLE (2) en MINNER).

Van zijn hand zijn :

- Aan de zuidelijke zijgevel van "Paleis" 10 van de Tentoonstellingsgebouwen op de Heizel te Brussel : drie van de vijf halfverheven platen : De Visserij, De Oogst, De Tropische Flora (respectievelijk van links naar rechts voor de kijker : eerste, derde en laatste plaat). In tegenstelling met wat in sommige werken geschreven wordt (zo in de Livre d'Or de l'Exposition Universelle et Internationale de Bruxelles de 1935, pag. 228), zijn twee beelden niet van DE RAED. Waarschijnlijk bekwam hij de bestelling, maar gaf haar gedeeltelijk door aan zijn vriend Joseph VAN HAMME. Het zijn De Landbouw en De Veeteelt (tweede en vierde plaat).

(1) en niet van DE RAET, zoals sommige bronnen vermelden.

(2) één van de twee architecten van het laatste gemeentehuis te Laken.

- Boven de hoofdingang van het Heizelstadion : het wapen van Brussel (St-Michiël die de draak overwonnen heeft), middenin lover en meerdere emblemen van sporten: links voor de kijker : motor in stervorm, vliegtuigschroef, gevleugelde helm, motorwiel; rechts voor de kijker : tennisraket, roeiriem, ballen (rugby en voetbal), schermmasker, kogels (kogelstoten), floret, degen, bokshandschoenen. (zie illustratie)
- Aan de Vlaamse Rijksnormaalschool voor meisjes te Laken (nu ook atheneum en gemengd) : alle versierselen (luchtgaten, e.d.) zijn van DE RAED, maar niet het halfverheven paneel boven de hoofdingang (Karel Bogaerdstraat) met drie vrouwenfiguren (allegorie van het onderwijs).

Ook :

- aan de gevels van de Karel Bogaerdstraat : meerdere meisjeshoofden (in profiel) die aan het studeren zijn, met wereldkaart, met distilleerkolf, met verrekijker, met lezend kind, schrijvend, enz. Ook een vlinder op een bloem. (zie illustratie)
- aan het dienstgebouw (verwarming, elektriciteit, enz.): salamanders, wilde planten, uilenogen.
- op de hoek met de Chrysantenstraat : vier halfverheven landschappen : Wolken en Regenboog, Vuurberg in de zee, Korenveld en Vogel boven een bos en een meer; in het midden nog een meisjeshoofd met bloem.
- aan de ingang van de Chrysantenstraat : boven de ramen naast de deur : schilderssymbolen (palet in lover) en een Corintische zuil. Boven de kleine deur : korf met fruit.
- aan de gevel van de Tuinbouwersstraat : vier meisjeshoofden in profiel.
- aan de gevels van het huis van de directrice in het parkje (Prins Karelsquare) : twee meisjeshoofden vooraan gezien, in bloemen; allerlei bloemen en een kikkerkop.

Voorts vindt men nog werk van hem :

- Aan het Armand Steursplein te Schaarbeek (in het parkje) : de fontein met de drie bokken, waarboven een verguld beeld staat van Juliaan DILLENS.
- Aan de Vergotesquare te St-Lambrechts-Woluwe : de versierselen (Romeinse harnessen, helmen, bijlen, lauweren van laurier- en eikebladeren) aan het monument van de Genietroepen, waarop een beeld staat van Charles SAMUEL (diens naam wordt vermeld maar die van DE RAED niet).
- Aan de Antoine Dansaertstraat (Nieuwe Graanmarkt) : de versierselen (vazen met bloemen, St-Michiël en de draak) van het monument Leon Lepage door DE BREMAEKER.

Ook werkte DE RAED aan versierselen van het Koninklijk Paleis van Brussel, het gemeentehuis van Laken, de Kerk O.-L.-Vrouw van Goede Hoop (Brussel Centrum), en menige privégebouwen.

Vele gegevens in onderhavig artikel werden bezorgd door de Heer André DE RAED, zoon van de kunstenaar. Zij konden niet wetenschappelijk getoetst worden aan officieel archief-materiaal (de documenten ontbreken). Maar spontaan corrigeerde de heer André DE RAED gegevens, door sommige auteurs vermeld als zijnde werk van zijn vader. Zulks wijst op intellectuele eerlijkheid, waardoor de betrouwbaarheid zekerder wordt. Mijn dank gaat dan ook naar de heer André DE RAED.

x x x

VAN GOOLEN Joseph-Gérard (Mechelen 1885 - Brussel 10 september 1944).

(De Wetenschap, beneden aan het Groot Tentoonstellingsgebouw van de Heizel / voor de kijker : rechterkant van de voorgevel, vierde beeld van links).

Hij was leerjongen in het beeldhouwersatelier (houtsculptuur) van de vader van Rik WOUTERS. Hij volgde schilder- en tekenlessen aan de Academie van Mechelen bij leraar ROSIER die ook les gaf aan Rik WOUTERS. Later volgde hij lessen aan de Academie van Brussel waar hij Victor ROUSSEAU en Paul DUBOIS als leraars had.

Hij won meerdere prijzen waaronder de Grote Prijs van Rome in 1920.

Hij was zelf leraar in Mechelen (ornamentkunst op hout) (1921).

Zeer kritisch tegenover zichzelf vernietigde hij driekwart van zijn oeuvre. Om te overleven vergenoegde hij zich met het maken van versieringswerk. Veel van zijn werken bevindt zich in privé-bezit. Daardoor komt het dat er niet veel beelden door het publiek kunnen bezichtigd worden.

Toch kan gewezen worden op de volgende werken :

(buiten het bovenvermelde werk)

- het Gedenkteken voor de Weggevoerden van 1914-1918 van Mechelen (aan het Nekkerspoelstation - 1921).
- In de abdij van Tongerlo :
  - aan het altaar van een zijbeuk, twee kapitelen : De Boodschap aan Maria (steen) en Maria op bezoek bij haar nicht Elisabeth (steen)
  - boven het altaar : H. Maagd en kindje Jezus (steen)
  - aan het orgel (in het koor) : Heilige Cecilia (hout) en engelen (beide in hout)
  - boven de twee zij-ingangen : sluitsteen boven de deur, bas-reliëfs met Heilige Nobertijnen :
    - H. Giselbertus, landheer van Kasterlee die de grond schonk waarop de abdij gebouwd werd (hij wordt afgebeeld terwijl hij een stuk grond aanbiedt aan O.-L.- Vrouw, patrones van de abdij) (steen) (zie illustratie)
    - H. Siardus, abt van de abdij van Mariëngaard (Nederland), wiens relieken in de abdij worden bewaard (steen).

- In St- Lambrechts-Woluwe :
  - St- Lambertuskerk : meerdere beelden: Don Bosco, St-Jozef, Heilige Maagd, Heilig Hart, St-Albrecht (zie illustratie)(alle in steen), Calvarie (verguld hout).
  - St-Hendrikskerk : Gotische Maagd (hout).
- In de Vervloesemschool (in de straat met dezelfde naam) : buste van deze Vlaamse onderwijzer (1879-1917)
- In Grand-Manil (nabij Gembloers) aan de gevel van de kerk : H.-Teresia (steen).
- In Leuven (in het stedelijk museum Vanderkelen-Mertens): buste van schilder en vriend Louis THEVENET (1874-1930) (brons).
- In Luik (in het Museum voor Moderne Kunst): buste van professor Octave DONY, chemicus (1875-1952) (brons).
- In Feluy aan het kasteel :putti die de vier windstreken afbeelden.

Een laan in St-Lambrechts-Woluwe werd naar hem genoemd.

Mijn dank voor de verstrekte informatie wil ik uitdrukken aan de schoondochter van J.G. VAN GOOLEN, die de echtgenote was van Tony VAN GOOLEN (zoon van Joseph-Gérard), een verdienstelijke schilder, (zie LACA-Tijdingen, september 1991 pag. 4 en 5), en aan hun dochter. Ook aan Pater Jeroen DE CUYPER, Norbertijn te Tongerlo.

x x x

Er zijn nog enkele beeldhouwers met werk in Laken waarover weinig of niets terug te vinden is. Weten onze lezers iets over volgende kunstenaars ?

Maurits DE_KORTE (Brussel 1889-1971) (enkele gegevens bekend); beeldhouwer van de "Landbouw", aan het groot tentoonstellingsgebouw : (aan de linkervoorgevel, eerste beeld na het hoekbeeld (x).

CHIJSSEN (of Gijsen of nog Gysen) (geen gegevens) auteur van de "Studie" aan hetzelfde gebouw (aan de rechtervoorgevel, vijfde beeld van links) (x).

Joseph VAN_HAMME (Laken 13/12/1878- ?) (enkele gegevens) maker van enkele bas-reliëfs aan "Paleis" nummer 10 (tweede en vierde plaat) (x).

F(Flor ?) VAN_HOOF (geen gegevens) maker van de "Mijnwerkers" aan het groot tentoonstellingsgebouw (linkervoorgevel), vierde beeld van links na het hoekbeeld)(x).

Joris DILLEN.

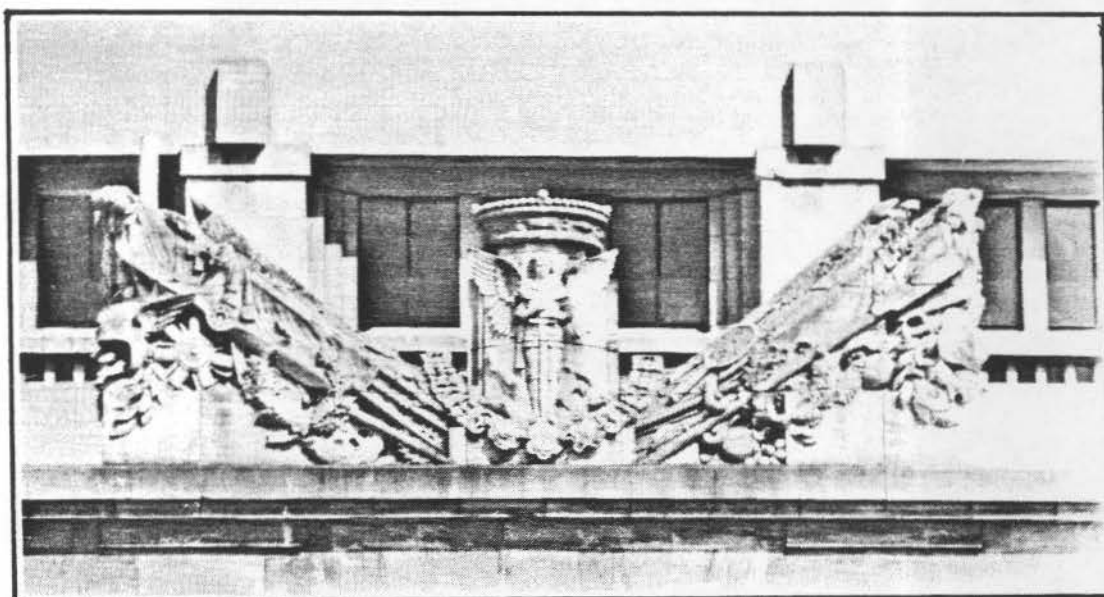
(x) van links naar rechts, voor de kijker.

A. DE RAED

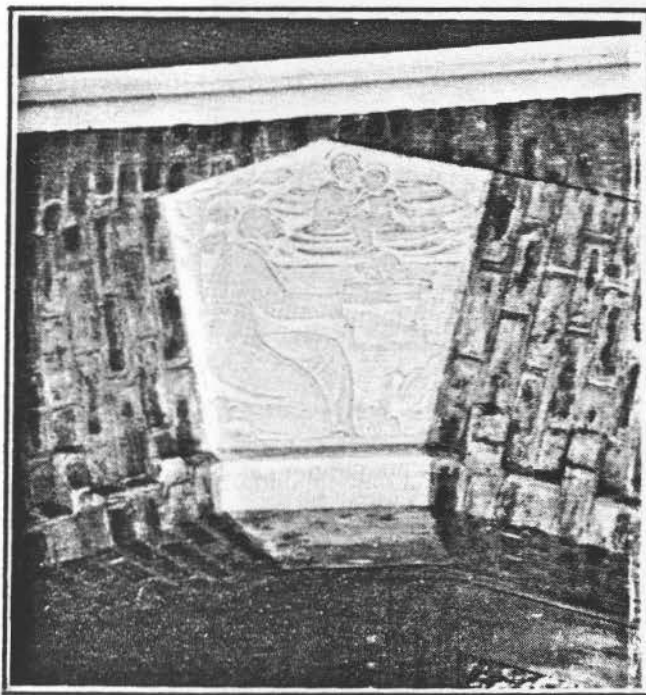

Rijksnormaalschool
Laken

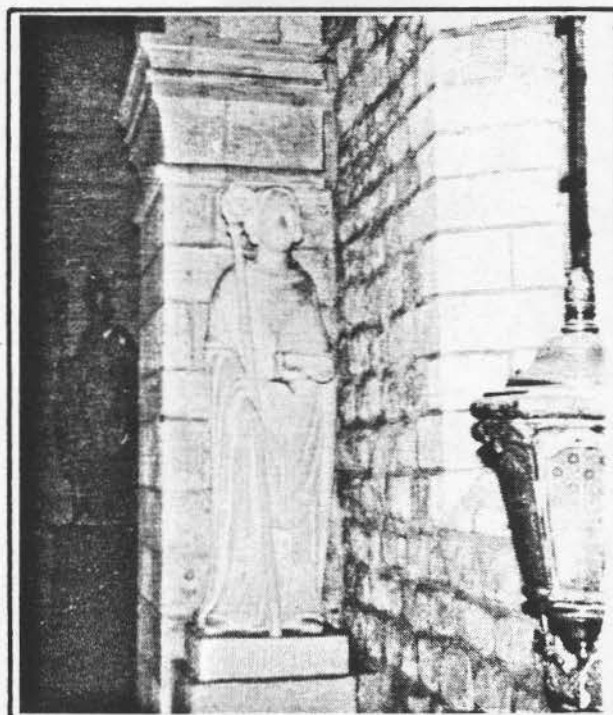
Heizelstadion

J. G. VAN GOOLEN

St-Giselbertus
Abdij Tongerlo
Sluitsteen boven een
deur van de kapel

St-Albrecht
St-Lambertuskerk
St-Lambrechts-
Woluwe

TOPONYMISCHE BIJDRAGE

ER ZIT MUZIEK IN LAKENSE STRAATNAMEN/MUSICI/Pierre STRAUWEN.

In Laken dragen meerdere straten de naam van musici die iets voor de muziek betekend hebben en die in de gemeente gewoond hebben : Jan BOLLEN, Willem DE MOL, DUYSBURGH, Jean HEYMANS, MEDORI en Pierre STRAUWEN.

Een gunstige wind deed onlangs foto's van de familie STRAUWEN bij LACA belanden. Rond enkele uitgekozen afbeeldingen wordt dan ook hiernavolgend Pierre STRAUWEN en zijn muzikale familie beschreven.

Pierre STRAUWEN.

De Pierre Strauwenstraat loopt van de Houba de Strooperlaan naar het Prins Leopoldplantsoen ("square"). Het college van Burgemeester en Schepenen van Laken gaf de benaming aan de straat op 25 april 1904.

Pierre STRAUWEN werd geboren te Laken op 2 november 1836 en overleed er op 30 december 1890. Door zelfstudie bekwaamde hij zich in de muziek. Zijn militaire dienst deed hij bij het muziekkorps van de Grenadiers.

Hij was muziekleraar en directeur van onder meer de "Société Royale Philharmonique de Laeken" (van 1864 tot 1890) (zijn vader François was mede-oprichter van deze vereniging in 1837). Hij was ook toondichter.

Pierre STRAUWEN ligt in Laken begraven (perk 10, 3de weg). De foto die wij bijgaand publiceren staat ook (verweerd) op de zerk.

De (muzikale) familie STRAUWEN.

Pierre STRAUWEN had tien kinderen, waarvan er meerdere uitstekende musici waren

- De oudste zoon Pierre Henri STRAUWEN (Laken 20 maart 1861 - Brussel 11 augustus 1926) was in de bevolkingsregisters ingeschreven als muzikant (1891).

Hij was hoornblazer en behaalde in 1881 de eerste prijs in piston aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel.

Hij was "artiste musicien" bij het 1e Regiment van de Gidsen in 1885 (huwelijk). Ook bierhandelaar (1900). Zijn echtgenote was herbergierster.

- De volgende zoon, Jules Emile STRAUWEN (Laken 28 mei 1863 - Brussel 4 mei 1943), was eerst pianoleraar daarna orkestleider. Ook toondichter.

Hij won in 1886 de eerste prijs voor piano aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel.

Officier in de Kroonorde, Ridder in de Leopoldsorde en in de Orde van Nassau.

Voorzitter-oprichter van de Koninklijke Federatie van Harmonies en Fanfares van België.

In de afdeling Musicologie van de Koninklijke Bibliotheek van België worden enkele partituren van hem bewaard (waaronder een bewerking voor harmonie en fanfare van het drama "Charlotte Corday" van Peter Benoit) (zie voetnoot) (x)

Hij heeft een imposant grafmonument op het kerkhof van Laken (Perk 8, twaalfde weg). Het is versierd met zijn borstbeeld en een bronzen beeld van een opstijgende genie, "Vers les Cieux / Naar de Hemelen" (het zou ook "Vers l'Avenir" - "Naar de Toekomst" zijn (zie illustratie). Beiden zijn van de hand van Ernest SALU.

In het zelfde graf ligt zijn zoon Jules Emile Adhemar STRAUWEN (Ternat 6 januari 1887 - Brussel 8 augustus 1948). Hij was toondichter, schouwburgdirecteur, en directeur van de Uitgeverij Strauwen "Le Carillon". Hij was Ridder in de Orde van Nassau.

Nog andere kinderen van Pierre STRAUWEN waren goede musici en behaalden eerste prijzen aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel :

- Auguste STRAUWEN (Auguste Louis)(geboren in Laken 8 maart 1873) fluitspeler; eerste prijs in fluit in 1891. (x)
- Jean STRAUWEN (Pierre Albert Jean Amelie Jules Auguste)(geboren in Laken op 22 maart 1878). Trompetspeler; eerste prijs in cello 1898.
Werd leraar aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel (Harmonieleer) en Directeur van de Academie van Nijvel. In de bibliotheek van het Koninklijk Conservatorium van Brussel worden meerdere muziekstukken van hem bewaard. Ook in de Afdeling Musicologie van de Koninklijke Bibliotheek van België (met zijn cursus notenleer : "Cours de solfège, avec accompagnement succinct de piano").
- Jeanne STRAUWEN (Marie Victoire Jeanne Sylvie)(geboren in Laken op 25 februari 1885). Zou ook een eerste prijs behaald hebben.

(x) Noot : De vraag kan gesteld worden of de familie van Pierre STRAUWEN niet Nederlandstalig was, of althans een Zuid-Nederlands dialect gebruikte. De vader van Pierre STRAUWEN, François STRAUWEN, werd immers geboren in Brustem (Limburg). Hij was gehuwd met DE GERNIER uit Elsene, die de verfransing zou kunnen in de hand gewerkt hebben (Alhoewel Elsene toen nog niet verfranst was). En in alle officiële documenten zijn de gegevens over de STRAUWEN's in het Frans gesteld, maar alle degelijke documenten waren toen eentalig Frans. Ook de voornamen werden in het Frans vermeld, maar zoals geweten verfransde de bureaucratie zelfs de Vlaamse voornamen (Jozef werd als Joseph genoteerd, Frans werd François, enz.). In de "Annuaire" van het Conservatorium van Brussel worden de wedstrijden en de prijswinnaars in het Frans vermeld, maar er bestond toen nog geen Nederlandstalige afdeling. Maar niet alleen het geboortedorp van de voorvader Pierre STRAUWEN wijst op een Vlaamse aard. Want Jules Emile STRAUWEN bewerkte een stuk van de Vlaamsgezinde Peter Benoit. En Auguste STRAUWEN werd na de tweede wereldoorlog in het Nederlands als "gewapende weerstand" erkend.

Bronnen

- Antoine HERTENS : Célébration du centenaire de fondation de la Société Royale Philharmonique de Laeken et 100e anniversaire de la naissance de Pierre STRAUWEN, son ancien Directeur de Musi-

- que (Brussel, 31 december 1936).
- P. LEGRAIN, Le Dictionnaire des Belges, Brussel 1981 (Jean STRAUWEN).
  - Bevolkingsregisters van Laken.
  - Steekkaarten in de bibliotheek van het Koninklijk Conservatorium van Brussel en de Afdeling Musicologie van de Koninklijke Bibliotheek van België.
  - Foto's van de familie STRAUWEN.
  - Annuaire du Conservatoire Royal de Musique de Bruxelles; 1882, pag. 81 (Pierre STRAUWEN - eigenlijk Pierre Henri, want het gaat niet over de vader Pierre); 1887, pag.97 (Jules STRAUWEN); 1892, pag. 95 (Auguste STRAUWEN); 1898, pag. 135 (Jean STRAUWEN).
  - Ministerie van Landsverdediging; Centrale Dienst van het stamboek (Auguste STRAUWEN).

Dank

Gaarne druk ik mijn dank uit voor de bezorgde documentatie of de verleende hulp aan de Dames MENSAERT - VANDYCK en P. OLBRECHTS - BRUSSELMANS en aan de Heren J. FRANSSEN, W. STEVENS (Archief Brussel) en W. VERSTRAETEN.

Joris DILLEN.

Kreeg U de "Geschiedenis van de Sint-Albaansbergstraat" niet ?
Dan vergat U uw lidgeld 1991-1992 te betalen.
Het werkje kan nog bekomen worden : tegen 150 F op rekening nr 068-2095230-57 van LACA.

Volgende werkvergaderingen
Vrijdag 24 januari 1992
Vrijdag 28 februari 1992
Vrijdag 27 maart 1992
telkens om 20 uur.
In Nekkersdal, G. Schildknechtstraat 26.

STRAUWEN

=====

Pierre
(uit het familie-archief)
(deze foto staat ook -
verveerd - op zijn graf)

Jules-Emile
- in Dinant (uit het
familie-archief)

- borstbeeld op graf
(werk van Ernest
SALU II)

EEN TOEMAATJE UIT DE VERZAMELING CAPRON.

Prins Baudouin overleed 100 jaar geleden.

Het was dit jaar de honderdste verjaardag van het overlijden, wegens ziekte, van Prins Baudouin, oudste zoon van de Graaf van Vlaanderen en broer van de toekomstige koning Albert. Hij was de vermoedelijke troonopvolger, maar hij overleed op 23 januari 1891 op twintigjarige leeftijd.

Hierbij gaat de fotocopie van de brief van Leopold II, waarin hij aan zijn neef meldt dat hij hem tot luitenant heeft bevorderd.

De tekst luidt als volgt :

27 D. 1888

Mon bien cher Neveu

J'ai eu grand plaisir à Te nommer lieutenant.
Je serais charmé de Te recevoir à l'occasion de Ta promotion samedi au Palais de Bruxelles à une heure trente.

Crois moi toujours
Ton Oncle très affectionné

Léopold

Op de omslag :

A
Son Altesse Royale Mgr
le Prince Baudouin
Palais du Comte de Flandre
Bruxelles.

Prinses Clémentine, jongste dochter van Leopold II, was verliefd op haar neef Baudouin. Dit blijkt ten overvloede uit de briefwisseling van Clémentine aan haar zuster Stéphanie.

Of die verliefdheid wederkerig was is niet geweten. Ware Baudouin niet jong gestorven dan hadden wij misschien destijds een vorstenpaar Baudouin - Clémentine gehad. Het noodlot heeft het anders gewild.

V. C.

A
 Son Altesse Royale le
 Duc de Brabant
 Palais du Louvre et Fleury
 Bruxelles

27 9. 1858

Mon très cher Neveu
 J'ai eu grand plaisir
 à Te recevoir lieutenant
 Je serai charmé et
 Te recevrai à l'occasion
 et Te promets
 Samedi à 8 heures
 à une heure
 tant.

Cris moi toujours
 Ton Oncle et affectueux
 Léopold

Bandoir
21 sept. 1889.

Günther

BRUXELLES
RUE NEUVE 25.

Russell & Sons

PHOTOGRAPHERS TO H.M. THE QUEEN

12, BARKER STREET, W. & C.
13, HIGH STREET, WINDSOR

DE HEER Gustave ABEELS IN DE KIJKER

Nu LACA, eind 1991, pas uit de wieg, zijn eerste pasjes inoefent, menen wij dat het zinvol is, even de aandacht te vestigen op een persoonlijkheid die de geboorte bijwoonde van onze Geschied- en Heemkundige Kring. Dus gingen we die man opzoeken met de bedoeling wat meer te weten te komen over zijn verleden, zijn belangstelling voor het Brusselse erfgoed, zijn verwezenlijkingen. We stapten naar zijn hoofdkwartier toe, gelegen : Huidevettersstraat nummer 65. Hier bevonden we ons in het hartje van de Marollen ... in de schaduw van het Justitiepaleis. Daar huist al enkele jaren de "Cercle d'histoire et d'archéologie - Les Marolles", waarvan het voorzitterschap door de Heer Gustave ABEELS wordt waargenomen.

Het heemhuis bevindt zich in een pand vlakbij het gebouw waarin het archief van de Stad Brussel is ondergebracht. Even voor het aanbellen richten we de blik naar de straatoverkant. Het oog tast de horizontale gevel af in "Art-Nouveau"-stijl. Bovenaan, in de geveltraveeën prijken de namen en de wapenschilden van befaamde Europese wijnstreken. Welke schatten, zo vermoeden we, liggen hier niet verborgen in de gewelfde kelders van het depot. Even dromen we over kristallen roemers, gevuld met wonderbare nectar, perfect van neus en kleed. Een deur die krakend geopend wordt en daar staat de man die wij willen interviewen. We horen zijn zware, goedmoedige stem : "Kom binnen ...Ik heb U verwacht". Enkele ogenblikken later zitten we rond een eikenhouten vergadertafel en reiken we hem reeds de eerste vraag aan.

LACA : In welke mate was U betrokken bij de stichting van onze Geschiedkundige Kring ?

G.ABEELS : (Met twinkelende ogen). Dit gebeurde heel toevallig. Ik wist dat de Heer Joris DILLEN reeds heel wat materiaal bij elkaar gesprokkeld had nopens de betekenis en de historiek van de Lakense straatnamen, over kunstenaars die gebouwen opsmukten met beeld- en reliëfwerk, schilders, etsers, en muzikanten die elk in meerdere of mindere mate een handtekeningsstempel op het Lakense patrimonium hadden nagelaten. Dit materiaal moest op een of andere wijze naar het publiek toe. Ik spoorde hem geregeld aan, wanneer we elkaar ontmoetten, om enkele belangstellenden onder de arm te nemen en tenminste een poging te ondernemen om de resultaten van zijn zoek- en speurwerk te publiceren.

LACA : U bedoelt, het oprichten van een heemkundige kring ?

G.ABEELS : Ja, waarom niet ? Op de Brusselse Boekenbeurs, in 1986 georganiseerd door de Franse Commissie voor Cultuur (J.P. POUPKO), werd een dag voorbehouden aan de verenigingen voor lokale geschiedenis (14 maart). Omstreeks die periode zagen verscheidene nieuwe kringen het levenslicht. Ik werd aangezocht de activiteiten van die dag te coördineren en nam ook het voorzitterschap ervan waar. Bijna alle deelgemeenten van de Brusselse Agglomeratie waren vertegenwoordigd. Toch waren er leemten. Naar mijn gevoel mocht Laken niet ten achter blijven.

LACA : Persoonlijk heb ik die beginperiode niet meegemaakt. Wel was ik als nieuwbakken voorzitter uiteraard vrij vlug bij de uitbouw van LACA betrokken. Wat denkt U nu over onze werking ?

G.ABEELS : De steile klim van uw ledenbestand, de kwaliteit van uw kwartaalblad en de vastberaden wil tot continuïteit bewijzen eens te meer dat het jullie ernst is, doch ook dat mijn visie een stevige ondergrond bezat ! Meer en meer mensen met een kulturele achtergrond hebben nood aan een grondigere kennis van hun regio. Weet echter één ding. De veelheid en de verscheidenheid van informatiebronnen vereisen dat de publicaties van geschiedkundige kringen een optimaal kwaliteitslabel dragen. Ik stel vast dat jullie een grote zorg besteden aan deze aspecten.

LACA : Dank U, Heer ABEELS voor deze vleierende woorden. Dit streelt onze trots. Er zijn natuurlijk nog heel wat problemen die om een oplossing schreeuwen !

G.ABEELS : (Met strijdvaardige blik) Da's klaar ! Zelfs wij, met een bestand van meer dan achthonderd leden, ook wij moeten bestendig waakzaam blijven en ons regelmatig herbronnen.

LACA : Graag wat meer uitleg hierover.

G.ABEELS : In 1983 stichtte ik de Geschied- en Oudheidkundige Kring "De Marollen" waarvan ik nog steeds voorzitter ben. Via het driemaandelijks tijdschrift worden onze leden voortdurend gesensibiliseerd voor de bescherming van deze schilderachtige buurt. Er bestaat trouwens een nauwe samenwerking tussen de Kring en het Stadsarchief. Dit is ook zeer belangrijk.

LACA : Is het succes van uw vereniging niet te wijten aan een brede persoonlijke historische voorkennis van Brussel ?

G.ABEELS : Ik vermoed van wel. Kijk, ik werd geboren in Anderlecht op 12 september 1928. Na mijn studiën fungeerde ik als leraar van de Stad Brussel, van 1950 tot 1981. Al vlug kreeg de verzamelmicrobe mij te pakken. Het is wel een dure hobby hoor ! Zo wist ik na vele jaren speuren en zoeken een reeks authentieke documenten te verwerven omtrent de geschiedenis van Brussel. Ik verwierf op een gegeven ogenblik duizende oude foto's (vanaf 1853), waaronder de fotografische inventaris, in 1905 besteld door Karel Buls bij het "Comité d'Etudes du Vieux Bruxelles". Ik kocht oude plannen van Brussel (vanaf 1572 tot de 19e eeuw), waaronder zelfs een belangrijke reeks urbanisatie-ontwerpen uit de 19e eeuw. (uitgevoerd en onuitgevoerd). Bovendien stelde ik een belangrijke bibliotheek samen met werken over de Brusselse geschiedenis.

LACA : Ik veronderstel dat het niet alleen bij verzamelen bleef.

G.ABEELS : Hoegenaamd niet. Van het ene kwam het andere.

LACA : Wat hebt U, mijnheer ABEELS, in al die jaren verwezenlijkt ?

G.ABEELS : Ik wil natuurlijk bescheiden blijven. Maar al zeg ik het zelf, ik blik met genoegen terug op een hele reeks werkzaamheden en publicaties die op mijn naam staan.

LACA : We zijn erg benieuwd.

G.ABEELS : Ziehier, chronologisch, en voor zover ik mij herinner een klein overzicht van mijn activiteiten.

In 1972 reeds lanceerde ik, in opdracht van de Nederlandse uitgeverij "Europese Bibliotheek" - (Zaltbommel), de boekjes "In oude Prentkaarten".

Ik schreef zelf de deeltjes :

- Brussel in oude Prentkaarten
- Anderlecht in oude Prentkaarten
- Molenbeek in oude Prentkaarten
- Ninove in oude Prentkaarten

Samen met de Heer G. RENOY, publiceerde ik bij diezelfde Bibliotheek : "Brussel rond de eeuwwisseling", een kijkboek over het oude Brussel, met afbeeldingen van oorspronkelijke foto's uit zijn verzameling.

In 1975 werkte ik mee aan de tentoonstelling "En toen kwam de machine" (Industriële archeologie), ingericht onder de auspiciën van het Gemeentekrediet. Ook leverde ik een bijdrage voor de catalogus : "Prentkaarten en oude foto's in de industriële archeologie". Dit alles had voor gevolg dat ik nadien als lid aanvaard werd van het Nationaal Bureau voor Industriële Archeologie.

In 1976 nam ik deel aan het colloquium te Hoei. (44ste kongres van de Federatie voor Geschiedkundige Kringen) met o.m. een uiteenzetting over "Hoe prentkaarten en oude foto's te gebruiken in verband met opzoekingen op gebied van industriële archeologie".

Mijn kennis van antieke fotografie leidde in 1977 tot het publiceren van het boek : "Les Pionniers de la Photographie", een dik in-quarto boek waarin grote Brusselse fotografen zoals GHEMAR, FIERLANTS, KAMPFE en DUBOIS de NEHAULT "herontdekt" werden. Het verschijnen van dat boek bracht mee dat ik lid werd van de "European Society for History of Photography" (Nederland).

Tijdens het jaar 1979 werd het Millenium van Brussel gevierd. Ik publiceerde toen een boekje "Kleine Brusselse Straatambachten tussen 1904 en 1914". Ik werkte ook mee aan vier tentoonstellingen :

- 1°) Bij de A.S.L.K., Het Brusselse Straatleven omtrent 1900. Ik stelde ook de catalogus op.
- 2°) In opdracht van de N.V. Philips, Brussel aan Zee
- 3°) In samenwerking met het Sint-Lucasarchief, de tentoonstelling Brussel Breken en Bouwen, onder de auspiciën van het Gemeentekrediet van België (Passage 44 - 72.000 bezoekers waaronder Z.M. de Koning).
- 4°) In opdracht van minister Fr. PERSOONS, de tentoonstelling Bruxelles photographique 1854-1979, waaraan ik meewerkte met mijn foto's uit de 19e eeuw. Die rondreizende tentoonstelling zal zelfs Quebec bereiken.

Mijn kennis van de geschiedenis van de fotografie laat me toe mee te werken aan gespecialiseerde foto-magazines, zoals "Focale", "Foto-magazine" (Misset-Elsevier), "Technologia Bruxellensis", "IBM-Tijdschrift", enz ...

LACA : Dàt is niet niks ... wij duizelen er even van !

G.ABEELS : Luister, de tachtiger jaren waren nog drukker bezet !
In 1980 gaf ik vier boeken uit :

- Brussel aan zee,
- Etterbeek in oude Prentkaarten,
- Brussel 1900 (bij Heidelberg - Orbis),
- Rondom de Zenne, een prachtige uitgave van Elsevier met 36 facsimileproducties van foto's van Fierlants en Ghémar plus inleidende tekst.

Bovendien nam ik deel aan het Colloquium te Komen, waar ik de stelling verdedigde dat oude foto's voor de Industriële Archeologie heel nuttig kunnen zijn.

Ter gelegenheid van de plechtige opening van het nieuwe kulturele centrum van de Stad Brussel (Rijke-Klaren) in 1981, bouwde ik een tentoonstelling op rond het thema : "Early Papers", een overzicht nopens de vroege 17e eeuwse Engelse Pers. Nog datzelfde jaar verleende ik mijn medewerking aan de tentoonstelling : "150 jaar Dynastie".

In 1983 werd ik geschiedkundig adviseur bij de "Riolencommissie" die opgericht werd door de Stad Brussel met het oog op de inrichting van een "Museum van de Riolen". In hetzelfde jaar gaf ik nog een boek uit : "La Senne", gepubliceerd in opdracht van het Bestuur voor de Bescherming van het Patrimonium.

LACA : Had U nog wel tijd voor uw gezin ?

G.ABEELS : Daar gaan we het nu niet over hebben. In 1984 was ik zeer actief in de werkgroepen "Vieringen" van de Nederlandstalige Cultuurcommissie, zo o.m. van Peter BENOIT, Emmanuel HIEL, Jan van RUYSBROECK en Karel BULS. Ik werkte ook mee aan de voorbereiding van de tentoonstelling Karel BULS in 1987. Maar nu nog even terug naar 1985. Tijdens dat jaar vertegenwoordigde ik mijn Heemkundige Kring "De Marollen" in de Marollencommissie van de Stad Brussel en gaf een monografie uit in samenwerking met de Heren NELISSEN, LAMBERT en VAN HORYCK : "Steegjes in de Marollen".

LACA : Wat deed U zoal de laatste jaren ?

G.ABEELS : Wel, in 1989 werd ik lid van de Koninklijke Commissie van Monumenten en Landschappen, Afdeling Brussel Hoofdstad. Tenslotte werd ik medestichter, samen met Jef DE KEYSER, Hugo NEYRINCKX, Leo CAMERLYNCK, Ronald BOON (AMBV) van de "Academie van het Brussels".

LACA : Wij zouden U een work-alcoholic willen noemen. Deze palmares is werkelijk indrukwekkend. Men moet een rasecht "Brussels Ketje" zijn om dergelijke werkijsver te ontplooiën.

G.ABEELS : Ik zal U in vertrouwen nemen. Ik ben geen echte Marollien. Wel werd ik geboren, zoals ik reeds zei, te Anderlecht ... in wat ze daar noemen "Het smauzenkwartier", gelegen op werpafstand van "de abattoir". Een speciale buurt was het daar wel, die heel wat sociale overeenkomsten vertoonde met de Marollen. Hier ligt misschien de motivering van mijn belangstelling voor alles wat met geschiedenis en archeologie te maken heeft.

LACA : Tijdens het driejarig bestaan van LACA wist deze vereniging zich reeds behoorlijk te profileren. Wij ook mogen reeds bogen op een gevulde lijst met merkwaardige initiatieven die wij in eigen beheer produceerden. Wij zijn er ons van bewust dat het zinvol is te bogen op steun en raad van geschiedkundige verenigingen die heel wat meer ervaring hebben dan wij. Mogen wij U Mijnheer ABEELS, in het licht van deze beschouwingen, het erelidmaatschap van LACA aanbieden ?

G.ABEELS : Ik ben zeer vereerd met dit aanbod, geroerd zelfs. Zeer zeker, ik aanvaard met genoegen dit voorstel.

LACA : Hartelijk dank voor uw toezegging. Wij hebben de eer U uit te nodigen op 27 december e.k. in het trefcentrum Nekkersdal. Tijdens een werkbijeenkomst, die met enige luister zal opgefleurd worden wordt U dan de oorkonde van het erelidmaatschap overhandigd.

G.ABEELS : Nu is het wel mijn beurt om U en uw medewerkers te danken voor zoveel lof. Nu ja, ik geef mijn ervaring graag door en hoop ten stelligste dat uw Heemkundige Kring zich verder zal blijven ontplooiën. Op mijn steun kunt U rekenen.

LACA : Tot binnenkort dan ... MIJNHEER ABEELS !

Leon CANDAU

I N H O U D

	pag.
1. Ten geleide	1 - 2
2. Herkomst van Emile BOCKSTAEL	3 - 4
3. Uit de verzameling V. CAPRON - Een Pantheon : hoe kwam Leopold II daarbij ?	5 - 9
4. De Koninginnelaan, een aanleg met hindernissen (vervolg) - Een vorstelijk advies.	10 - 11
5. Beeldhouwwerk en Versieringskunst in Laken (vervolg) - Interludium : Minder bekende beeldhouwers met werk in Laken (A. DE RAED en J.G. VAN GOOLEN)	12 - 16
6. Toponymische bijlage - Er zit muziek in Lakense straatnamen / Musici / Pierre STRAUWEN	17 - 20
7. Een toemaatje uit de verzameling V. CAPRON - Prins Baudouin overleed 100 jaar geleden	21 - 24
8. De Heer Gustave ABEELS in de kijker	25 - 29
9. Inhoudstabel.	29